

PÅ DENNE DAG I...

1840: Denne dagen ble gapestokk for siste gang brukt som straffereaksjon i Norge. Det skjedde i Moss. Gapestokk, eller halsjern, ble i eldre tider brukt som vanærende straff for endel mindre lovovertrædelser, slik som banning etter forutgående advarsel. Ungdom ble også av og til straffet med å bli stilt i gapestokken for å ha forstyrt gudstjenesten eller for gatuorden. Gapestokken var gjerne plassert utenfor kirken eller på torvet, der synderen ble lenket fast og sto til spott og spe en viss tid. Gapestokken besto som oftest av en solid stokk med en jernbøyle som forbryteren fikk rundt halsen, derav betegnelsen halsjern. Loven som tillot bruk av gapestokk, ble opphevet 17. mai 1848.

1944: De to ministrene Jonas Lie og Johan A. Lippestad

kom til Øst-Finnmark. Dagen før var de blitt oppnevnt til styresmann 1 og 2 for Finnmark og Nord-Troms. Deres oppgave var å sette i verk frivillig evakuering av disse områdene. Reichskommissar Terboven (bildet) så også gjerne at Quisling og NS tok den belastningen en evakuering ville medføre. Styresmennene oppdaget imidlertid ganske snart at evakueringen ville by på store problemer. Tyskerne var også skeptiske, de fryktet kaos hvis en strøm av flyktninger blandet seg inn i den tyske tilbaketrekningen. Jonas Lie fikk ikke lov å offentliggjøre noen evakueringsplan, hverken i radio eller ved plakattoppslag, det var i første om-

gang bare snakk om en «hviskepropaganda». Lie gjorde så godt han kunne for å utmale de redsler som ventet finnmarkingene når russerne kom.

1966: En liten bok utgitt på Scala forlag skapte store bølgjer her i landet. Tittelen var «Utemen tråd», forfatteren var anonym. Boken handlet om en ung pike som hadde vansker med sitt seksualliv, men ble helbredet i den grad at de siste to tredjedeler av verket var en sammenhengende beskrivelse av seksualhandlingen. Det ble snart kjent at forfatteren var Jens Bjørneboe. Han hevdet selv at boken var en parodi. Boken ble beslaglagt av politiet, utgiverforlaget Scalas for-mue ble også tatt hånd om. Det hjalp imidlertid ikke, bare et par uker senere var et nytt opplag på markedet. Boken ble også omsatt illegalt, prisen kom opp i 150 kroner stykket. (NTB)

Hf. m. 11/10.01